

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 11 april 2006

Mål nr

B 1894-05

KLAGANDE

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

MOTPART

MC

Ombud och offentlig försvarare: Advokat RE

SAKEN

Sexuellt utnyttjande av underårig m.m.

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Hovrätten för Västra Sveriges dom den 13 april 2005 i mål B 5018-04

DOMSLUT

Högsta domstolen ändrar hovrättens domslut på det sättet att påföljden bestäms till fängelse ett (1) år.

Vad hovrätten förordnat om sekretess skall bestå.

För försvaret av MC i Högsta domstolen tillerkänns RE ersättning av allmänna medel med fyrtyotusenfyrahundranittioen (40 491) kr, varav 20 580 kr för arbete, 5 670 kr för tidspillan, 6 143 kr för utlägg och 8 098 kr för mervärdesskatt. Denna kostnad skall stanna på staten.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Riksåklagaren har yrkat att Högsta domstolen dömer MC till fängelse.

MC har bestritt ändring.

DOMSKÄL

I enlighet med hovrättens dom har MC gjort sig skyldig till sexuellt utnyttjande av underårig och barnpornografibrott. MC har sålunda vid några tillfällen i sin bostad haft sexuellt umgänge med tre pojkar i tioårsåldern. Det sexuella umgänget har bestått huvudsakligen i ömsesidigt onanerande, inkluderande sädesavgång för MC. Vidare har MC vid ett tillfälle haft oralt samlag och vid ett annat tillfälle haft såväl oralt som analt samlag med en pojke för vilken det då återstod omkring två månader till dess att denne

skulle fylla 15 år. Samlagen var frivilliga från bådassida. Härutöver har MC innehaft en stor mängd barnpornografiska bilder och filmer.

På sexualbrotten skall tillämpas den lag som gällde före den 1 april 2005.

Målet i Högsta domstolen gäller påföljden för de brott MC har gjort sig skyldig till. Valet står mellan fängelse och skyddstillsyn med föreskrift om behandlingsplan enligt 30 kap. 9 § andra stycket 3 brottsbalken.

Enligt 30 kap. 4 § brottsbalken skall rätten vid val av påföljd fästa särskilt avseende vid omständigheter som talar för en lindrigare påföljd än fängelse. Som skäl för fängelse får rätten enligt paragrafen beakta, utöver brottslighetens straffvärde och art, att den tilltalade tidigare gjort sig skyldig till brott. I fråga om straffvärde gäller en presumtion för fängelse vid straffvärde på fängelse ett år eller mer (se prop. 1987/88:120 s. 100). I rättsfallet NJA 2003 s. 313 har Högsta domstolen uttalat att det med hänsyn till de intressen som straffbestämmelsen angående sexuellt utnyttjande av underårig är avsedd att skydda finns en presumtion för fängelse, men att det beror på omständigheterna i det enskilda fallet hur stark denna presumtion är.

Vid val av påföljd skall rätten enligt 30 kap. 9 § första stycket brottsbalken som skäl för skyddstillsyn beakta om det finns anledning att anta att denna påföljd kan bidra till att den tilltalade avhåller sig från fortsatt brottslighet. I paragrafens andra stycke anges ett antal omständigheter som rätten kan beakta som särskilda skäl för skyddstillsyn i stället för fängelse. Dessa omständigheter kan motivera att skyddstillsyn väljs även i sådana fall där

det annars finns en presumtion för fängelse (se prop. 1987/88:120 s. 100 och 106).

En sådan särskild omständighet är att missbruk av beroendeframkallande medel eller något annat särskilt förhållande som kräver vård eller annan behandling i väsentlig grad har bidragit till att brottet har begåtts och den tilltalade förklarar sig villig att gå igenom lämplig behandling som enligt en för honom uppgjord plan kan anordnas i samband med verkställigheten (30 kap. 9 § andra stycket 3 brottsbalken). Bestämmelsen, som reglerar s.k. kontraktsvård, tar sikte huvudsakligen på lagöverträdare som har uttalade alkohol- eller narkotikaproblem, men den kan tillämpas även i andra fall. I motiven nämns kleptomani, exhibitionism och vissa former av incest. Det påpekas att det i sist nämnda fall måste krävas att brottet är av förhållandevis lindrig art. Vidare uttalas i motiven att man torde kunna räkna med att kontraktsvård som regel inte tillämpas i fall där påföljden annars skulle ha blivit fängelse i två år eller mer. Vid prövningen måste domstolen beakta hur den tilltänkta kontraktsvården är utformad i fråga om vårdtid, regler och behandlingsinnehåll. (Se prop. 1986/87:106 s. 33, 35, 36, 47 och 67; jfr NJA 1988 s. 413.)

Som hovrätten har funnit motsvarar straffvärdet för de brott MC har begått fängelse ett år sex månader. Straffvärdet är således högt, men det utgör inte något absolut hinder mot att skyddstillsyn med kontraktsvård väljs som påföljd. Inte heller brottens art medför något sådant hinder.

Av den behandlingsplan som har gjorts upp för MC framgår följande om

behandlingen innehåll. Behandlingen består av individuella samtal en gång per vecka med sedvanligt uppehåll vid jul- och sommarledigheter. Mot övervakningsårets slut kan kontaktfrekvensen efter bedömning glesas ut. Samtalen börjar i direkt anslutning till dom. Samtalen fokuserar företrädesvis på attityder till brottet, konsekvenser för offer och förövare samt bearbetning av bakomliggande faktorer.

Skyddstillsynen enligt hovrättens dom började verkställas omedelbart. Av ett yttrande till Högsta domstolen från kriminalvården framgår att MC har följt behandlingsplanen utan anmärkning under snart ett års tid. Det kan inte betvivlas att behandlingen är till nytta för MC och bidrar till att han avhåller sig från brott. Med tanke på brottslighetens straffvärde och art är behandlingen emellertid inte tillräckligt ingripande för att skyddstillsyn med kontraktsvård skall komma i fråga som påföljd.

MC skall därför dömas till fängelse. Vid straffmätningen skall beaktas vad han har undergått till följd av verkställighet av hovrättens dom.

RE har yrkat ersättning för arbete efter en timdebitering om 1 500 kr exklusive mervärdesskatt. Regeringen har fastställt en timkostnadsnorm, som ligger till grund för Domstolsverkets föreskrifter om brottmålstaxa för offentliga försvarare i tingsrätt och hovrätt (DVFS 2005:9). Normen, som

bör tillämpas i detta mål, är 1 029 kr exklusive mervärdesskatt.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Svensson, Lennander,
Blomstrand (referent), Pripp och Virdesten
Föredragande revisionssekreterare: Kvarnsjö